

E2: Standardi kakovosti preventivnih programov na področju drog

V Sloveniji se izvajajo številni preventivni programi na področju drog, ni pa urejenega sistematičnega spremljanja in vrednotenja kakovosti, prav tako ne natančnega pregleda, kaj se izvaja po vsebini in kakšna je učinkovitost teh programov. Preventivni programi so neenakomerno razpršeni glede na periferijo in center, dostopnost do programov je težka, manjka pa tudi potreba po medsebojnem povezovanju in skupnem ukrepanju akterjev. Soočamo se z nekaterimi temeljnimi konflikti in kompromisi, kaj je učinkovit preventivni program, kdo naj ga izvaja, kakšno terminologijo uporabljati, kakšna sredstva nameniti razvoju programov ipd. Učinkovit pripomoček, ki lahko nudi trdne temelje za izvajanje učinkovite, na dokazih podprte preventive, je model Standardov kakovosti preventivnih programov na področju drog.

V ta namen so bili v tujini izdelani Evropski standardi kakovosti na področju drog. Cilj teh standardov ni poenotenje preventive po vsej Evropi, temveč doseganje podobne ravni visoke kakovosti preventivnih programov. K pripravi in vzpostavitvi sistema za zagotavljanje kakovosti preventivnih programov je v lanskem letu pristopila tudi Slovenija. Osnutek standardov kakovosti se pripravlja na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje, usklajevanje pa bo potekalo na medsektorski in multidisciplinarni ravni, v sodelovanju z vladnim in nevladnim sektorjem. Pri pripravi standardov smo izhajali in povzemali iz Evropskih standardov kakovosti predvsem s ciljem olajšanja primerjav, dokazov in izmenjave znanj med različnimi državami EU.

Standardi zagotavljajo empirično pridobljen referenčni okvir za premostitev vrzeli med znanostjo, politiko in prakso in predstavljajo merilo, ki pomaga presoditi ali npr. posamezna aktivnost predstavlja visoko kakovost. Vključenih je osem širših, kronološko razporejenih sklopov: (a) ocena potreb, (b) ocena virov, (c) oblikovanje programa in posameznih aktivnosti, (d) planiranje izvedbe programa, (e) upravljanje in mobilizacija virov (f) izvajanje in spremljanje stanja, (g) končna ocena ter (h) širjenje in izboljšanje programa. Poleg teh sklopov so vključeni tudi štirje razmisleki, ki niso specifični za posamezne sklope, vendar so ključni v vseh fazah dela: (a) trajnostni razvoj in financiranje, (b) komunikacija in sodelovanje z interesnimi skupinami, (c) skrb za razvoj kadra in (d) etična vprašanja. Vsak sklop vsebuje najmanj dve ravni standardov in sicer osnovne standarde ter dodatne strokovne standarde.

Naši nadaljnji koraki bodo usmerjeni predvsem v razvoj podpornega gradiva in izvedbo izobraževanj na različnih nivojih, kar bo olajšalo vključevanje in uporabo standardov v praksi. Seveda se zavedamo številnih omejitev in težav, ki bodo spremljale implementacijo standardov v prakso. Kakovost nastaja v odnosu in še tako dobro pripravljene standardi kakovosti, sami po sebi ne bodo prinesli boljše kakovosti. Le v primeru, da bo tako politika in (so)financerji preventivnih programov, kot tudi strokovnjaki in raziskovalci te standarde razumeli kot pomemben pripomoček pri njihovem delu, bodo rezultati bližje ciljem za doseganje učinkovitih preventivnih programov. Dolgoročno želimo vzpostaviti bazo dokazano učinkovitih preventivnih programov na področju drog, ki se bo redno spremljala in nadgrajevala.

Sprejetje in dosledno upoštevanje standardov bo izboljšalo preventivne pristope, učinkovitost financiranja ter podprlo izvajanje lokalnih, regionalnih, nacionalnih in mednarodnih strategij ter politik na področju drog. Vzpostavljena bo večja dostopnost, preglednost, legitimnost in učinkovitost preventivnih programov na področju drog.